

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата психологічних наук,
доцента **Гандзілевської Галини Борисівни** на дисертаційне дослідження
Піонтковської Діани Володимирівни на тему: «Психологічні особливості
розвитку національної ідентичності студентської молоді»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та
вікова психологія

В умовах входження України до Європейського Союзу, її інтеграції у світовий культурний простір вагомого значення набувають психологічні дослідження з орієнтацією на пошуки конструктивних чинників розвитку та збереження національної ідентичності українців. Вивчення питань, пов'язаних із формуванням національної ідентичності студентської молоді, підсилюються у зв'язку із огляду на вирішальне значення та сенситивність цього вікового періоду у становленні ідентичності загалом та розвитку власне національної ідентичності, на чому і наголошує авторка. А тому спрямованість роботи Д.В.Піонтковської на теоретичне та емпіричне вивчення психологічних особливостей та чинників розвитку компонентів національної ідентичності студентської молоді, конструювання психологічної моделі формування національної ідентичності в студентській молоді та розробки і апробації відповідної програми, дозволяють окреслити нові перспективи у розв'язанні вище згаданої проблеми.

Так, у першому розділі дисертації «Теоретичні засади дослідження розвитку національної ідентичності студентів» представлено аналіз основних наукових підходів щодо вивчення проблеми розвитку ідентичності, який дав можливість уточнити дослідницькі психологічну сутність і структуру феномена «національна ідентичність», встановити його співвідношення з дотичними до нього понять, зокрема з поняттям «етнічна ідентичність». Разом з тим, глибокий аналіз досліджень проблематики розвитку національної

ідентичності студентської молоді у просторі психології, здійснений в цьому ж розділі, дозволив спрямувати емпіричну частину праці, зробити логічні висновки в ній та презентувати власну позицію дослідниці до досліджуваної проблеми.

Заслуговує уваги другий розділ дисертації «Емпіричне вивчення психологічних особливостей розвитку національної ідентичності студентства», де дисертанткою визначено алгоритм дослідження, обґрунтовано вибір методичного інструментарію вивчення окресленої проблеми, критерії розвитку національної ідентичності студентської молоді та відповідно визначено показники рівнів досліджуваного феномену. У результаті проведеного емпіричного вивчення когнітивного та афективного компонентів національної ідентичності студентів авторка виокремлює психологічні особливості та чинники розвитку національної ідентичності.

Слід наголосити на актуальності третього розділу дисертації «Програма формування національної ідентичності у студентів», в якому авторка розробляє психологічну модель формування досліджуваного феномену у студентської молоді та апробовує відповідну програму. Ґрунтовний, статистично підтверджений аналіз результатів формувального експерименту свідчить про достатню ефективність вищезазначеної програми. У зв'язку з цим дослідниця пропонує методичні рекомендації психологам, викладачам і наставникам академічних груп із розвитку національної ідентичності у студентів вищих навчальних закладів, що є досить цінним результатом реалізації завдань практичної частини праці.

Загалом, результати дисертації характеризуються науковою новизною і можуть бути використані практичними психологами, а також при доповненні сучасних курсів вікової, соціальної, педагогічної та етнічної у вищих навчальних закладах. Основні наукові положення дисертаційного дослідження Д.В.Піонтковської знайшли достатню апробацію на численних міжнародних і всеукраїнських конференціях, а також отримали належне висвітлення у публікаціях наукових фахових виданнях України та інших

держав. Представлений у праці аналіз проблеми носить міждисциплінарний характер, власне чим потенційно може зацікавити не тільки психологів та педагогів, а й вчених інших сфер гуманітарних наук.

При загальній позитивній оцінці дисертації варто зробити певні зауваження і побажання щодо здійсненого дослідження:

1. Погоджуємось з позицією авторки щодо виокремлених когнітивного та афективного компонентів національної ідентичності студентської молоді, які є звичними у сучасній науці. Разом з тим, варто було б проаналізувати праці Л. Дробіжевої, яка виокремлює третій компонент у структурі національної ідентичності – поведінковий (механізм усвідомлення та прояву себе як члена певної групи в різних етноконтактних ситуаціях). Крім того, у контексті дискусії вагоме значення мають праці і О.Удода, який серед найбільш важливих джерел національної ідентичності виділяє дієву ідентичність. А тому врахування таких поглядів науковців могло б збагатити дослідження новими ідеями щодо змістовної наповненості досліджуваного феномену і функціональної спрямованості, так і щодо його формування, особливо у визначенні засобів цього процесу.
2. Праця значно виграла б, якби поряд із емпіричним вивченням когнітивного та афективного компонентів національної ідентичності студентської молоді, було презентовано рівень їхнього розвитку і у викладачів та наставників академічних груп, які були залучені до реалізації авторської програми та з якими авторка проводила просвітницьку роботу, адже наявність позитивної національної ідентичності у викладачів є однією з умов формування досліджуваного феномену, про що відзначено на с.120.
3. Грунтовний якісний аналіз емпіричних результатів праці міг виграти, якби авторка для аналізу самоописів за темою «Я –українець» («Я – українка»), творів «Традиції нашої родини» крім контент-аналізу застосувала і наративний аналіз, який дозволив би зробити висновок

про ресурсний потенціал досліджуваних, та у зв'язку з цим розпізнати як бар'єри у формуванні національної ідентичності, так і мотиви вибору майбутньої спеціальності. Крім того, для узагальнення результатів контент-аналізу варто було б використати коефіцієнт вагового значення смислових одиниць.

Висловлені зауваження помітно не зменшують позитивної оцінки дисертації Д.В. Піонтковської, а фрагментарно уточнюють та презентують наше бачення окремих подальших перспектив вивчення проблеми розвитку національної ідентичності особистості.

На підставі проведеного аналізу вважаємо, що дисертаційне дослідження «Психологічні особливості розвитку національної ідентичності студентської молоді» є цілісним завершеним дослідженням, яка має теоретичне і практичне значення, містить нові науково значущі результати, відповідає всім вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій, а її автор Діана Володимирівна Піонтковська заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент,

к. психол. н., доц.

кафедри психології та педагогіки

Національного університету «Острозька академія»

Г.Б. Гандзілевська

ПІДПИС
ПІЧТЕР ЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ «ОА»

Мамай